

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ISTORIA ROMÂNILOR DIN SUDUL DUNĂRII

curs opțional

CLASA A IX-A

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. 5926/12.11.2009*

București, 2009

Notă de prezentare

Cursul opțional *Istoria românilor din sudul Dunării* se adresează elevilor de liceu de ciclul inferior (clasa a IX-a), având drept scop familiarizarea acestora cu istoria unui grup important de conaționali, românii balcanici. Perioada istorică propusă a fi studiată este de la preistorie și antichitate (strămoșii poporului român) până în zilele noastre. Propunem clasa a IX-a, deoarece opționalul ar fi o continuare a studiului istoriei românilor întreprins în clasa a VIII-a.

La începutul mileniului al III-lea, opțiunea României este clară: integrarea în Europa unită. Acest fapt face necesară cunoașterea culturii, civilizației, artei și tradițiilor diferitelor popoare europene, precum și a minorităților naționale în scopul protejării drepturilor acestora. În mod evident, școala are un rol esențial în atingerea acestui obiectiv prin oferta educațională modernă, diversificată pe care o pune la dispoziția tinerilor. De altfel, recent au fost aprobate o programă și un manual dedicat studiului istoriei minorităților naționale din România. În același timp însă, în afara granițelor țării noastre trăiesc un număr important de români, care sunt minoritari în statele în care locuiesc. Mulți dintre ei viețuiesc acolo încă de la etnogeneză; ne referim în principal la cei din de la sudul Dunării: românii din Bulgaria și Serbia (ca de exemplu cei de pe Valea Timocului), cei din Grecia, Macedonia, Croația, Albania. Programele școlare aflate în uz alocă un număr limitat de teme privind istoria acestor români. De aceea, este necesar să fie umplut acest gol prin intermediul unei discipline opționale, al cărui nume, în mod natural, se propune a fi *Istoria românilor din sudul Dunării*.

În același timp, realizarea unei programe de opțional în legătură cu istoria românilor din Balcani se dorește a fi un pas în direcția studiului istoriei unui grup de români care sunt practic necunoscuți în sistemul educațional românesc, în antiteză cu cei din alte regiuni aflate în afara statului național (Basarabia, Bucovina de Nord, ținutul Herței); aceștia din urmă au avut și șansa unei perioade de administrație românească în perioada interbelică, fapt ce a favorizat păstrarea identității lor naționale în regiunile sus-menționate.

Această programă reprezintă o contribuție modestă la efortul colectiv al opiniei publice și al organizațiilor de profil nonguvernamentale din România, care s-au arătat preocupate în ultimii ani de situația sutelor de mii de români din Peninsula Balcanică.

Programa de față nu are intenția de a crea o falie între populația majoritară și minoritarii români. Prin valorile și atitudinile pe care programa le promovează, se apreciază momentele de excepție ale istoriei sârbilor, bulgarilor, grecilor etc, valorile lor culturale, precum și evenimentele care au demonstrat solidaritatea - existență în perioade istorice dificile - între români, sârbi, bulgari, greci și celelalte popoare balcanice.

Anexa nr. 1 la ordinul ministrului educației, cercetării și inovării nr. 5926/12.11.2009

Programa atrage atenția asupra faptului că minoritatea românească din Balcani trebuie să se bucure de toate drepturile și libertățile prevăzute de legislația internațională și europeană în domeniu, așa cum toate minoritățile naționale din România se bucură de aceste drepturi elementare (inclusiv minoritățile sârbă, bulgară, greacă, macedoneană etc). Aceasta reprezintă cea mai sigură cheazășie a cunoașterii reciproce, a îmbogățirii permanente a valorilor lor culturale, a prezervării bunului celui mai important al popoarelor care este pacea și înțelegerea între diversele neamuri care au privilegiul să trăiască împreună în această atât de frământată zonă a Balcanilor.

Este necesară realizarea unui demers didactic inovator bazat pe următoarele elemente:

-interdisciplinaritate la nivelul unor arii curriculare diferite. În acest mod, elevii vor opera cu informații complexe și vor achiziționa cunoștințe ce vor permite dezvoltarea unor noi capacități de gândire.

-utilizarea unor mijloace tehnice moderne: computer, Internet. Achizițiile cognitive se vor exprima, între altele, cu operarea de către elevi cu aceste mijloace și în realizarea de activități de învățare și de produse finale în legătură cu acestea.

-interactivitatea profesor-elevi, material didactic-elevi.

Conținuturile sunt proiectate în corelație cu un set de competențe specifice pentru clasa a IX-a, aceste conținuturi fiind gândite în raport cu o dominantă ce pune în relație civilizația românească de la nord și de la sud de Dunăre.

Demersul didactic pe care îl propunem vizează în același timp utilizarea produselor finale (cum ar realizarea de pagini web sau softuri educaționale) realizate în urma participării elevilor la opționalul pe care îl propunem. În acest mod, opționalul devine un instrument modern, interdisciplinar și interactiv.

Programa de *Istorie a românilor din sudul de Dunării* a fost elaborată în cadrul unei paradigme ce pune ca fundament atât conținuturile, cât și competențele, punând accent pe latura formativă, legătura cu viața în context european și formarea unor trăsături de personalitate care să asigure integrarea lor în viață în calitate de cetățeni ai UE, dar și ai României, ținând seama de valorile caracteristice pentru o societate deschisă, pluralistă. Se poate ține cont de legăturile cu temele ulterioare (de exemplu, diaspora).

Programa oferă posibilitatea diversificării parcursului școlar al elevului în funcție de opțiunile sale și interesele sale. Studiul istoriei românilor din sudul Dunării oferă informații mai puțin cunoscute de elevii și profesorii din învățământul preuniversitar.

Programa va fi însoțită de un suport de curs.

VALORI ȘI ATITUDINI

1. Stimularea interesului elevilor pentru istoria și civilizației românilor de la sud de Dunăre, parte integrantă a poporului român și a civilizației românești.
2. Identificarea căilor spre înțelegerea între oameni indiferent de naționalitate, religie, spațiu geografic etc.
3. Educarea elevilor în spiritul admirației și respectului față de valorile culturale multiple/diverse ale popoarelor din Balcani.

Competențe specifice	Conținuturi
<ol style="list-style-type: none"> 1. Înțelegerea conținutului unui document istoric. 2. Plasarea în timp și spațiu a unor evenimente și procese istorice. 3. Recunoașterea unor elemente care caracterizează identitatea de sine a unui popor. 4. Construirea unor afirmații pe baza unor surse istorice. 5. Exprimarea unor opinii ce utilizează termeni legați de istoria românilor din sudul Dunării.	Popoare și spații istorice <u>Culturi și popoare în spațiul balcanic.</u> <ul style="list-style-type: none"> • Probleme de atins: culturi preistorice, indo-europenii, tracii. * Etnogeneza românească; spațiu (la nord și la sud de Dunăre). <ul style="list-style-type: none"> • Probleme de atins: cucerirea Peninsulei Balcanice și Daciei de către romani, romanizarea, etnogeneza românească, vlahii în izvoarele istorice.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Înțelegerea conținutului unui document istoric. 5. Exprimarea unor opinii ce utilizează termeni legați de istoria românilor din sudul Dunării. 6. Exprimarea unor opinii în legătură cu opere culturale. 7. Recunoașterea și acceptarea multiperspectivității asupra evenimentelor și proceselor istorice. 8. Analiza rolului și activității unor personalități istorice și culturale.	Oamenii societatea și lumea ideilor <ul style="list-style-type: none"> • Probleme de atins: istro-românii; renașterea conștiinței naționale a popoarelor balcanice în secolele XVIII-XIX și rolul românilor în cadrul acestui proces; contribuții ale românilor sud-dunăreni la dezvoltarea culturii și civilizației românești; tradiții ale românilor din sudul Dunării. Aspecte legate de integrarea lor în statele din care fac parte. • Moscopole, metropola românilor din Balcani (studiu de caz). • Emanoil Gojdu (studiu de caz). • Naționalismele balcanice și influența acestora asupra românilor balcanici: <i>Nacertanije; Marea Idee (Megali Idea)</i>. • Andrei Glavina, apostolul istro-românilor (studiu de caz)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Înțelegerea conținutului unui document istoric. 2. Plasarea în timp și spațiu a unor evenimente și procese istorice. 5. Exprimarea unor opinii ce utilizează termeni legați de istoria românilor din sudul Dunării. 8. Analiza rolului și activității unor personalități istorice și culturale.	Statul și politica <ul style="list-style-type: none"> • Probleme de atins: *statul dac, țaratul româno-bulgar; statul sârb medieval; istoria românilor din sudul Dunării în timpul dominației otomane; câștigarea independenței de către popoarele balcanice în secolul al XIX-lea și contribuția românilor de la nord și de la sud de Dunăre

9. Identificarea unor aspecte ale istoriei care să explice situații prezente legate de statutul românilor sud-dunăreni.	în acest proces; istoria românilor balcanici în secolele XIX-XX (statut, eforturi pentru îmbunătățirea situației minorității românești din sudul Dunării). <ul style="list-style-type: none"> • Încercări de realizare a unui stat românesc în sudul Dunării.
1. Înțelegerea conținutului unui document istoric. 2. Plasarea în timp și spațiu a unor evenimente și procese istorice. 5. Exprimarea unor opinii ce utilizează termeni legați de istoria românilor din sudul Dunării. 8. Analiza rolului și activității unor personalități istorice și culturale.	Relațiile internaționale <ul style="list-style-type: none"> • Probleme de atins: cucerirea Peninsulei Balcanice de către otomani; momente de solidaritate între românii de la nord și de la sud de Dunăre și popoarele balcanice în apărarea sau cucerirea independenței; relațiile României cu statele balcanice în legătură cu statutul românilor sud-dunăreni în secolele XIX-XX; situația românilor balcanici în timpul celor două războaie mondiale; activitatea lui Atanasie Popovici-Furnică în timpul Conferinței de Pace de la Paris.
2. Plasarea în timp și spațiu a unor evenimente și procese istorice. 8. Analiza rolului și activității unor personalități istorice și culturale.	Religia și viața religioasă <ul style="list-style-type: none"> • Probleme de atins: statutul Bisericii românilor de la sud de Dunăre; așezăminte religioase românești la sud de Dunăre. • Activitatea lui Boian Alexandrovici pe Valea Timocului (studiu de caz).

Conținuturile notate cu asterisc (*) sunt opționale, întrucât ele se studiază și în clasa a IX-a (trunchiul comun).

Sugestii metodologice

Programa este realizată după modelul introdus de cele care definesc învățământul liceal și care structurează conținuturile în cele cinci paliere: *Popoare și spații istorice, Oamenii, societatea și lumea ideilor, Statul și politica, Relații internaționale și Religia și viața religioasă*.

Opționalul propus tratează teme foarte actuale pentru înțelegerea unor evenimente contemporane de o deosebită importanță pentru actuala configurație politică a continentului nostru. Trebuie avută o grijă mare din partea profesorului pentru a transmite numai adevărul istoric.

Principalul obiectiv al demersului didactic trebuie să fie, în aceste condiții, dezvoltarea la elevi a capacității de a gândi, în funcție de izvoarele puse la dispoziție, de informațiile pe care le transmite profesorul sau le descoperă elevii. De aceea, metodele folosite de profesor sunt cele care fac apel la dezvoltarea acestei abilități de a gândi din partea tinerilor: brainstorming, jocul de rol, studiul de caz, turul galeriei etc. În acest mod elevii sunt provocați să-și pună tot timpul întrebări. În acest sens, se propune încurajarea unei cercetări bazate pe recunoașterea și acceptarea *perspectivelor multiple* asupra evenimentelor și proceselor istorice.

Elevii pot fi solicitați, de asemenea, să caute material necesar pentru desfășurarea activității de învățare prin cercetări de istorie orală (de exemplu interviuri solicitate unor membri de familie), prin studiul unor opere literare etc.

Un rol deosebit în eficientizarea activității și atingerea competențelor îl are utilizarea mijloacelor moderne de informare prin utilizarea Internetului, confecționarea unor prezentări în format electronic etc. Elevii mai avansați în folosirea calculatorului pot fi încurajați să creeze chiar pagini web și softuri educaționale. Având în vedere că de la an la an, concursul *Istorie și societate în dimensiune virtuală* are o amploare din ce în ce mai mare, astfel de produse pot participa la acest concurs care încurajează în același timp pasiunea pentru istorie, dar și cea pentru folosirea calculatorului.

Bibliografia propusă este orientativă. Există numeroase surse de informare privind istoria românilor sud-dunăreni, cum ar fi, de exemplu, ziarele sau site-urile de pe Internet etc.

Bibliografie:

Anghel, Florin, Cojoc, Mariana, Tiță, Magdalena: *Români și bulgari. Provocările unei vecinătăți*, Editura Cartea Universitară, București, 2007.

Băluțoiu, Valentin, *Românii timoceni din negura Evului Mediu în era globalizării*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2008.

Băluțoiu, Valentin, *O istorie pentru românii de la sud de Dunăre*, Editura Alma, Craiova, 2009.

Brătianu, Gheorghe I., Golopenția, Anton, Popp, Nicolae M., Florescu, Florea, Andrei A., Hâciu, Anastase M., Petrinca P., Cristea S., Batzaria N., *Românii din Timoc* (articole din revista Timocul), Editura Sitech, Craiova, 2007.

Brezeanu, Stelian, Zbucă, Gheorghe, *Românii de la sud de Dunăre. Documente*, Arhivele Naționale ale României, București, 1997.

Caragiani, Ioan, *Studii istorice asupra românilor din Peninsula Balcanică*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2008.

Constatinescu, N.A., *Chestiunea timoceană*, Vâlsan George, *Românii din Bulgaria și Serbia*, Romanschi, Stoian, *Românii dintre Timoc și Morava*, Zaječar: Ariadne Filum, 2003.

Diamandi Armiceanu, V., *Românii din Peninsula Balcanică*, Editura Domino, 1990.

Dogaru, Mircea, Zbucă, Gheorghe, *O istorie a românilor de pretutindeni*, Liga culturală pentru unitatea românilor de pretutindeni, 2004.

Kostandinovic-Traian, Dragisa, *Românii din nord-estul Serbiei între anii 1804-1948*, Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni și Editura Semne, 2008.

Iane, Diana, *Nicolae Tesla. Un român venit din alt spațiu*, în *Lamura*, nr. 4-5-6/2009, Craiova, pag. 18-20.

Jelavich, Barbara, *Istoria Balcanilor*, vol I și II, Institutul European, Iași, 2000.

Murnu, George, *Istoria românilor din Pind, Vlahia Mare (980-1259)*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2004.

Nedelcea Cotescu, Diana, *Românii din Serbia*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2005.

Nedelcea Cotescu, Diana, *Biserica românească din Serbia*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2006.

Nestorescu, Virgil, *Românii timoceni din Bulgaria*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996.

Panea, Nicolae, Bălosu, Cornel, Obrogea, Gheorghe, *Folclorul românilor din Timocul bulgăresc*, Editura Omniscop, Craiova, 1996.

Anexa nr. 1 la ordinul ministrului educației, cercetării și inovării nr. 5926/12.11.2009

- Pavlov, P. Ianev, I. Cain, D., *Istoria Bulgariei*, Editura Corint, București, 2002.
- Pușcariu, Sextil, *Studii istroromâne*, vol. II, Editura Cultura Națională, București, 1926.
- Tanașoca, Anca, Tanașoca, Nicolae, Șerban, *Unitate romanică și diversitate balcanică*, Editura Fundației Pro, București, 2004.
- Ungureanu, George, *Chestiunea Cadrilaterului: interese românești și revizionism bulgar*, Editura Ars Docendi, București, 2005.
- Zbucea, Gheorghe, *Românii și Balcanii în epoca modernă (1804-1918)*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2003.
- Zbucea Gheorghe, Cezar Dobre, *Românii timoceni*, vol. I, II, III, Editura DC Promotions, 2005.
- *** Românități și latinitate în Uniunea Europeană, vol. I, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2007.
- *** Românități și latinitate în Uniunea Europeană, vol. II, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2008.
- *** *Românii din Bulgaria*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, Asociația Culturală Pro Europa „Lamura”, 2005.
- *** *Mărturii despre românii din Timocul sârbesc*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, Asociația Culturală Pro Europa „Lamura”, 2005.

<http://www.romaniuitati.eu/>

<http://karavlahos.blogspot.com/>

<http://www.armanlu.go.ro/>

http://www.arhiepiscopiatomisului.ro/istoric/1_vietile_sf_dobrogeni/3cuv_dionisie_mic.html

<http://sites.google.com/site/arotmm/Home/technology>

<http://www.frontpress.ro/?p=104>

<http://casa-regala.blogspot.com/2009/01/relatiile-romano-bulgare-intre-1828.html>

<http://www.flickr.com/photos/timoceanul/>

http://209.85.129.132/search?q=cache:ZoDIQKdHfFQJ:www.romanii.ro/romanii_de_langa_noi/1ROMA_NII%2520DIN%2520BANATUL%2520SARBESC.doc+Miscarea+Democratice+a+Romanilor+din+Serbia&cd=9&hl=ro&ct=clnk&gl=ro&lr=lang_en|lang_fr|lang_ro&client=firefox-a

<http://istro-romanian.com/index2.htm>

<http://www.istro-romanian.net/articles/art011121.html>

<http://ro.wikipedia.org/wiki/Timoc>

<http://dacoromania3.go.ro/nr21/asezaminte.htm>

http://www.realitatea.net/sora-marelui-actor-toma-caragiu--matilda-caragiu-marioteanu--a-incetat-din-viata_473931.html

<http://www.timocpress.info/index.php>

Site-uri pe care au fost publicate documente internaționale care se referă la protecția drepturilor minorităților naționale:

http://www.dri.gov.ro/documents/Carta_ELRM.pdf

http://209.85.129.104/search?q=cache:ZvFthpbYHKcJ:www.irdo.ro/file.php%3Ffișiere_id%3D73%26inl ine%3D+Conven%C5%A3ia-cadru+pentru+protec%C5%A3ia+minorit%C4%83%C5%A3ilor+na%C5%A3ionale&hl=ro&ct=clnk&cd=8&gl=ro&client=firefox-a